SEMINÁŘNÍ KNIHOVNA PRÁVNICKÁ UNIVERSITY KARLOVY V PRAZE

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II. ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU. — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO Kč 4.

ROČNÍK XIV. V PRAZE, V KVĚTNU 1932. ČÍSLO 5.

Dr. JAR. ČULÍK:

Návrh nového občanského zákoníka a občanstvo.

Ministerstvo spravedlnosti vydalo tiskem návrh zákona, kterýmž vydává se všeobecný zákoník občanský jako návrh superrevisní komise a sice I. díl text zákona a II. díl důvodovou zprávu.

Ministerstvo spravedlnosti chtělo původně vydati překlad všeobecného občanského zákona z r. 1811, avšak profesoři Dr. Krčmář a Dr. Svoboda doporučili, aby svolána byla komise teoretiků i praktiků, do kteréž přizváni zástupcové advokátů, notářů a soudců. Na poradách této komise dne 6. března a 16. června 1920 usneseno, že nemá býti tvořen od základů nový občanský zákoník, nýbrž že sluší vzíti za podklad jednání občanský zákoník z r. 1811, vypustiti zastaralá a nepraktická ustanovení, nevyhovující nynější době neb ostatnímu právnímu řádu našeho státu a doplniti jej předpisy, jež se věci té úzce dotýkají, avšak omeziti je na míru nejnutnější. Zdůrazněno výslovně, že nemá jíti než o nepatrnou revisi zákona dosavadního.

Práce rozdělena mezi subkomitéty, v nichž zasedali vždy jako předseda referent ministerstva spravedlnosti a jako přísedící universitní profesor, zástupce soudců, advokátů a notářů.

Podrobiti rozboru celý návrh zákona přesahovalo by rámec této úvahy, jež týká se pouze posudku oněch ustanovení, na nichž má zájem stav notářský jako orgán listinný.

Superrevisní komise namnoze, žel, nedbala přání a návrhů zástupců našeho stavu v subkomitétech učiněných.

Jak známo, již redaktoři rakouského všeobecného obč. zákoníku zásluhou Zeilerovou přijali zásadu volnosti formy právních jednání a neuznali nikde nutnosti zavésti přísnou formu notářského spisu (Arg. § 883 obč. zák.). Důvod spočíval v tom, že působnost notářského stavu byla císařem Josefem II. okleštěna a omezena na směneční protesty.

Tehdá vzplanuvší myšlenka liberalismu zasáhla i formu právních jednání a hlásána devisa »Volnost formy«. Přehlíženo, že forma právního jednání není pouhou bezcennou formalitou aneb pouhým předpisem průkazním, nýbrž že jest essencí právního jednání a že forma právního jednání jest normou materielního práva (Randa Not. Zeitg. 1902 č. 15.).

Vnucená forma (positivním právem stanovená) jest činitelem samostatným, úplně rovnocenným právotvorné vůli a teprve sloučením vůle a formy vzcházejí platná právní jednání (Batěk, Právník 1906 str. 213.).

Kam vedla volnost formy, učí nás historie. Fušerství a pokoutnictví bujelo a dusilo život právní; důvěřivý lid byl vydán tolika škodám na majetku, že sám Nejvyšší soud rakouský dne 7. února 1844 č. 600 prohlásil, že zkušenost v Rakousku nabytá doporučuje zavedení notářství, má-li konání spravedlnosti prospívati. Zaveden proto nový notářský řád ze dne 29. září 1850 č. 366 ř. z. a v něm §em 3 recipována byla práv románských zásada jedině správná, že zejména vklad do veřejných knih povolen býti může pouze na základě notářských spisů a požadavek formy notářského spisu předepsán byl pro právní jednání, jak později zákonem ze dne 25. července 1871 č. 76 bylo stanoveno.

Rozumí se, že tak náhlý přechod od bezforemnosti právního jednání ku přísné formě notářského spisu budil bouři nevole v kruzích advokátních a následek toho byl, že po pětiletém trvání notářského řádu, řád ten byl zrušen a nahrazen novým notářským řádem ze dne 21. května 1855, č. 94 ř. z., kterýmž předepsaná vnucená forma notářského spisu byla opět odstraněna.

Nastal nyní boj našeho stavu nejen o bytí, ale i o dosažení uznání, že nutno jest určité druhy lidí, kteří nemohou se dostatečně hájiti a určitá právní jednání, při nichž jest nebezpečí klamání obecenstva, dáti pod ochranu státního orgánu a zabrániti, aby bezforemnosti právního jednání nebylo zneužíváno na úkor a škodu osob třetích. Výsledek boje byl nový notářský řád ze dne 25. července 1871 č. 75 a současně s ním daný zákon z téhož data č. 76 o zavedení vnucené formy notářského spisu při některých právních jednáních. Nebylo toho mnoho, čeho stav náš dosáhl, avšak byl tím alespoň dán první základ, na němž bylo možno dále stavěti.

Důvěra, kterou si získal stav náš u všeho obecenstva svým korektním jednáním, naprostou poctivostí a nestranností vedla k tomu, že uznávána všeobecně důležitost jeho a rozšiřována působnost notářského úřadu na nová právní jednání, tak zejména zákonem ze dne 6. března 1906 č. 58 ohledně společností s r. o. a III. dílčí novelou k obč. zákoníku ze dne 19. března 1916 č. 69 ř. z. § 54 a 96 ohledně vzdání se dědictví a jeho zcizení.

Také v poradách o novém notářském řádu uznávána důležitost našeho stavu a působnost jeho rozšiřována na notorietní akty, affidavit, na veškeré smlouvy mezi manžely a plné moci mezi manžely atd.

Nebyl tím stav náš postaven ještě na roveň notářskému stavu v jiných zemích evropských a jest proto vskutku žalostno, že, ačkoliv všude se uznává potřeba vnucené formy notářského spisu při všech důležitých právních jednáních a že sousední státy nástupnické, které vznikly za starého Rakouska, zejména Polsko a Jugoslavie hodlají zavésti stav notářský a rozšířiti předpisy o vnucené formě notářských spisů na všechna důležitá právní jednání — stát náš zůstává státi na dosavadním málo příznivém stanovisku vůči našemu stavu. Superrevisní komise přijala totiž v § 798 návrhu zásadu, že není zapotřebí určité formy k platnosti smlouvy, neustanovuje-li zákon nic jiného a usnesla se (v čl. III. č. 5 uv. zák.) zrušiti zákon č. 76 z r. 1871 a zapracovati jednotlivá jeho ustanovení do nového zákona, zúmyslně vynechavši ustanovení § 1 lit. c.

Se stanoviska našeho dlužno tato usnesení vítati, neboť zpracováním zákona č. 76 z r. 1871 v nový občanský zákoník uznává superrevisní komise, že notářský spis není pouhou listinou průkazní, nýbrž že je požadovaná vnucená forma normou materielního práva a proto ustanovení týkající se této formy jest součástí materielního práva.

Jest nám nyní posouditi, jak zapracování zrušeného zákona č. 76 z roku 1871 se stalo. Za tím účelem třeba probrati veškerá ustanovení zákona toho.

Podle § 1 zák. ze dne 25. července 1871 č. 76 ř. z. podléhají vnucené formě notářského spisu tato právní jednání:

1. s v a t e b n í s m l o u v y d l e § 1217 o b č. z á k. Ačkoliv ustanovení to jest jasné a podrobena jsou vnucené formě notářského spisu veškerá právní jednání uzavřená s ohledem na budoucí manželství, tudíž nejen smlouvy mezi snoubenci, ale i mezi rodiči a dětmi hodlajícími uzavříti manželství, vykládal Nejvyšší soud rakouský a po něm i náš ustanovení to co nejúžeji.

Tak vyloučil od tohoto ustanovení zejména odstupní smlouvy mezi rodiči a snoubenci, děje-li se odstup úplatně a smlouvy trhové u příležitosti sňatku uzavřené (rozhodnutí plen. ze dne 10. ledna 1905 kniha jud. č. 166) a rozhodnutí našeho soudu ze dne 22./3. 1921, Rv. I. 790/20 P 1921 str. 307, pak 24./6. 1919 Rv. I. 310/19 SNS č. 209, pak 20./9. 1921 Rv. I. 346/21 SL 1921 č. 141 a 14./4. 1922 Rv. I. 182/22 SNS 1922 č. 195.

Oba soudy stojí na stanovisku, že svatebními smlouvami jsou toliko ony, jimiž se upravují právní poměry manželů jako takových, nikoliv tedy všechny smlouvy, které se ujednávají mezi manžely, po případě snoubenci pro případ sňatku o majetkových právních poměrech. Svatební smlouvy dle tohoto náhledu mají za předmět pouze úpravu majetkoprávních poměrů manželů po dobu trvání manželství, neb hmotné zaopatření manžela pro případ smrti jedné strany. Byla-li účinnost smlouvy podmíněna uzavřením sňatku, nestává se prý již proto smlouvou svatební, nýbrž dlužno podmínku tu posuzovati jako každou jinou podmínku.

Následek tohoto názoru byl, že obcházela se vnucená forma notářského spisu.

Subkomitét usnesl se na stylisaci, že všechny smlouvy a jmění ujednané hledíc k manželství, jsou svatební smlouvy (Černý, Č. Pr. str. 12.).

Komise superrevisní přijala však definici smlouvy svatební tak, jak jest v občanském zák. (§ 1217), zaměniv pouze slova »o jmění« slovy »o majetkových právech a povinnostech«. V důvodech uvádí se, že sice komise byla si vědoma, že otázka, zdali jde o svatební smlouvu čili nic, může býti v konkretním případě vzhledem k všeobecnému znění § 76 osnovy pochybná, stejně jako byla pochybná podle § 1217 obč. zák., uznávala však, že judikatura c e l k e m spolehlivě dovedla tuto otázku rozřešiti a že výsledky, k nimž se dospělo, nedají se v zákoně povšechně zachytiti.

Vzdor tomu, že superrevisní komise uznává nejasnost tohoto ustanovení, ponechává nejasnost tu i nadále.

Změna slov »o jmění« ve slova »o majetkových právech a povinnostech« neznamená mnoho; uvádí však komise, že smlouvami svatebními jsou zejména smlouvy o věnu, obvěnění, společenství statků, o správě jmění a o výživě. Tím pojem svatebních smluv byl rozšířen i na smlouvy o správě jmění. Podle toho podléhala by vnucené formě notářské i plná moc, udělená mezi manžely ku správě jmění.

Superrevisní komise dále rozšířila pojem svatebních smluv na smlouvy odstupní (§ 91). Jako smlouvy odstupní ale označovány jsou v § 91 pouze smlouvy, podle kterých jeden z manželů neb snoubenců, za majetek, který přináší do manželství, dostane podíl v nemovitosti. V důvodové zprávě se pak výslovně uvádí, že nejsou odstupními smlouvami všechny smlouvy, které se v praxi tak nazývají a upravují převod nemovitostí z rodičů na děti, třebas u příležitosti sňatku dětí. Podle toho není odstupní smlouvou, přenechají-li rodiče pouze svému dítěti nemovitost. Děje-li se převod ten úplatně, netřeba notářského spisu, děje-li se bezplatně, jest třeba notářského spisu dle § 860 osnovy jako darovací smlouva, kterou nepřevádí se současně vlastnictví, poněvadž k převodu vlastnického práva k nemovitostem jest zapotřebí vklad práva toho do knih.

2. S m l o u v y m e z i m a n ž e l y a t o : kupní, směnné, o důchod, zápůjčky a uznání dluhu.

Podle návrhu nového notářského řádu, který již byl úplně vypracován v čl. XI. bylo stanoveno, že smlouvami svatebními rozumí se v š e c h n y smlouvy o jmění ujednané hledíc k manželství, ať jsou uzavřeny před sňatkem, nebo po něm, a dále, že vnucené formy vyžadují veškeré majetkoprávní smlouvy mezi manžely, všeobecné plné moci mezi manžely a zvláštní plné moci mezi manžely k převzetí směnečného závazku, k přijetí zápůjčky, uznání dluhu, zcizení neb zavazení nemovitosti, nabytí nemovitosti a k bezplatnému zřeknutí se práva.

Kdyby se nebylo zdrželo jednání o nový notářský řád bezúčelnými rozpory ohledně jazykového úřadování, mohl řád ten dávno platiti a pak dopadla pro náš stav otázka vnucené formy příznivěji.

Superrevisní komise na toto rozšíření působnosti našeho stavu nepřistoupila. Podle osnovy podléhají vnucené formě notářské smlouvy mezi manžely:

a) o zcizení dědictví § 768,

b) o darování, nepřevede-li se ihned vlastnictví § 860 (t. j. veškeré smlouvy o nemovitostech),

c) darování na případ smrti § 871 jde-li o darování, při němž nepřevádí se vlastnictví.

d) smlouvy o zápůjčku § 895,

e) smlouva směnná § 943,
f) smlouva trhová § 952,
g) smlouva o správě jmění, výživě a důchodu § 76,
h) smlouva zaopatřovací § 1091,
ch) slib platební § 1181,
i) narovnání § 1199,
j) smlouvy svatební § 76 a
k) odstupní smlouvy o zřeknutí se dědictví (§ 511).

3. Potvrzení věna. Ustanovení to nebylo pojato do zákona a to dle důvodové zprávy str. 18 úmyslně. Mám pochybnost o tom, zdali jest to správné, neboť § 58 nového konkursního řádu výslovně stanoví, že práva příslušející manželce v příčině věna mohou býti v konkursu uplatněna jen, bylo-li přijetí věna potvrzeno veřejným notářským spisem. Snad vycházela superrevisní komise z náhledu, že když svatební smlouvy, mezi něž náležejí i smlouvy o věně, podléhají notářskému spisu, že podléhají této formě také listiny, jimiž potvrzuje se přijetí věna. V tomto případě bylo by však záhodno na to v důvodové zprávě poukázati, aby v budoucnosti praxe z toho, že § 1 lit. c) zákona č. 76 z roku 1871 byl vynechán, resp. nepřevzat, neusuzovala, že potvrzení o přijetí věna nepodléhá notářské formě.

Jest ovšem možný jiný výklad a sice ten, že k potvrzení o přijetí věna není zásadně třeba notářského spisu. Chce-li však manželka v konkursu uplatňovati pohledávku věna, musí předložiti o tom notářský spis.

4. Smlouva darovací bez skutečného odevzdání.

Ustanovení toto ve své všeobecné formě nebylo převzato do občanského zákona, nýbrž stanoveno v § 860 osnovy, že nepřevede-li se vlastnictví k daru v době, když se činí darovací smlouva, je k její platnosti potřeba notářského spisu.

Podléhá proto formě notářského spisu každý darovací slib, kde vlastnictví se nepředává a každá darovací smlouva o nemovitosti, poněvadž vlastnictví k nemovitosti zapsané v knihách pozemkových převádí se teprve intabulací a daruje-li se objekt tabulární, není před intabulací vlastnictví převeden; dále bude třeba notářského spisu při darování objektu, při kterém se vlastnictví nepřevádí, jako při cessio pro donato neb při prominutí pro donato. Tak důvodová zpráva str. 232.

Tím rozhodnuta stará sporná otázka, zdali lze soukromou listinou darovati nemovitost, jestliže se odevzdá do držby obdarovaného ve smyslu negativním.

Podle důvodové zprávy (str. 232) jest třeba, aby not. spis obsahoval i přijetí daru, nestačí proto jednostranný akt darovací, nýbrž smlouva.

Nerozhodnutou zůstává otázka, zdali pokládati dlužno za darování, které podléhá vnucené formě notářského spisu odstup nemovitosti, při které nabývatel přejímá na sebe hypotekární dluhy, aneb kde postupitel vymiňuje si výměnek, byt, důchod neb doživotní užívání pro sebe, neb osobu třetí (contr. mixtus).

Jistě se tu nedá použíti analogie § 859, dle kterého, bylo-li umluveno darování tak, aby darující byl navzájem obdarován, není to darování vzhledem k všemu, nýbrž jen vzhledem k tomu, oč splnění strany jedné je hodnotou vyšší než splnění strany druhé.

Mám za to, že v případech shora naznačených jde o skutečné darování pokud hodnota darovaného předmětu jest vyšší nežli vymíněné plnění a že tudíž třeba jest notářského spisu, bylo by však záhodno v tomto směru zákon doplniti a rozšířiti pojem darování i na tyto případy.

5. Listiny o právních jednáních mezi živými osob stížených tělesnou vadou.

Ustanovení to bylo plně převzato do osnovy § 223. Do osnovy nebyl přijat požadavek notářské formy pro pactum de contrahendo (§ 852).

Důvodová zpráva uvádí, že stalo se tak proto, že by mohlo ustanovení to býti jen velice pružným a ponechala proto otázku, zdali je třeba vnucené formy při dohodě o budoucí smlouvě vyřešiti podle důvodů, které zákonodárce vedly k ustanovení formy pro dotyčný typ smluvní. Ponecháno to tedy k posouzení soudcovu a judikatuře, i mám za to, že by bylo bývalo lépe vyjádřiti nutnost zřízení vnucené formy i pro dohodu o smlouvě budoucí expressis verbis pro každý případ, kde zákon stanoví formu tu pro smlouvu definitivní.

Zvláštní jest, že osnova v § 871 nestanovila nutnost formy notářského spisu pro darování na případ smrti.

Podle tohoto paragrafu podléhá darování závislé na výmince, že obdarovaný dárce přežije, ustanovením hlavy o darování jen tehdy, když obdarovaný dar přijme a dárce výslovně se zřekne dar odvolati a o tom vydá obdarovanému listinu. Dle toho dalo by se souditi, že k darování na případ smrti stačí soukromá listina. To však dle mého náhledu není správné, poněvadž každé darování na případ smrti jest pouhý slib darovací, kterým se vlastnictví ještě nepřevádí. Takovýto slib však dle § 860 osnovy podléhá formě notářského spisu. Zdá se mi proto, že mezi § 860 a 871 jest rozpor.

Nové je ustanovení § 546 osnovy, že jedním spisem může pořídíti jen jediný zůstavitel. Důsledkem toho jsou nepřípustná vzájemná poslední pořízení.

Proto také § 558 osnovy uvádí, že dědickou smlouvou může býti ustanoven za dědice druhý manžel neb snoubenec. Jiná ustanovení v dědických smlouvách na případ smrti obsažená, zejména odkazy a tudíž také odkaz jedné čtvrtiny jmění k volnému pořízení vyhrazené jsou neplatny. Bude proto na příště nutno při vzájemném pořizování manželů sepisovati dvě poslední pořízení a při smlouvě dědické, jestliže má druhý manžel nabýti pro případ smrti celého jmění, bude nutno sepsati mimo smlouvu dědickou ještě poslední pořízení zvláště.

Mám za to, že to nebude na úkor našeho stavu.

Superrevisní komise zamítla minoritní votum na zástupce našeho stavu učiněné, aby požadována byla vnucená forma notářského spisu při zastavení podniku t. zv. rejstř. hypotekárním; nepožaduje se k zápisu do rejstříku zástavního ani ověření listiny, čímž otevřeno široké pole možným přehmatům, ač subkomitét se usnesl, že listina, na základě níž má se státi zápis do rejstříku, musí býti ověřena notářsky neb soudně.

Možná, že ponecháno ustanovení o tom, jak má býti listina sepsána prováděcím nařízením, jímž zaveden bude rejstřík hypotekární.

Při zřeknutí se dědictví a zcizení dědictví ponecháno v platnosti ustanovení III. dílčí novely k obč. z., totiž že právní jednání státi se musí buď ve formě not. spisu neb soudní listinou.

Nepokládám to za správné, neboť soud není orgánem listinným a rozšiřovati jeho působnost na sepisování listin odporuje ideologii jeho poslání.

Shrneme-li veškeré poznatky z osnovy nového obč. zákoníka o vnucené formě not. spisu, docházíme k následujícímu:

1. zůstává nadále nejasno, které smlouvy svatební podléhají formě not. spisu,

2. stává se nejasným, zda formě té podléhá i nadále potvrzení o přijetí věna a darování na případ smrti,

3. působnost našeho stavu zúžena pro případ, že k potvrzení věna a k darování na případ smrti není třeba not. spisu, což myslím nebylo zamýšleno,

4. okruh naší působnosti rozšířen na smlouvy odstupní a na smlouvy mezi manžely o správě jmění,

5. jasně vytčeno, že veškerá darování nemovitostí, dále cessio pro donato a prominutí pro donato podléhají formě not. spisu.

Dr. HUGO HENYCH:

Zařazení sporných položek do pozůstalostního jmění.

Velice často se při projednávání pozůstalostí vyskytnou případy, že jest mezi účastníky sporno, má-li se určitý předmět zařaditi do pozůstalostního jmění nebo ne. Účelem tohoto článku jest probrati systematicky otázku, jakým způsobem má notář jako soudní komisař v takových případech postupovati, má-li neb může-li vůbec podobné sporné návrhy rozhodnouti, kdy a jakým způsobem. K rozřešení této otázky jest třeba si především uvědomiti, v jaké právní formě se pozůstalostní jmění zjišťuje.

Náš právní řád zná dva druhy řízení při zjišťování pozůstalostního jmění a sice soupis jmění a místopřísežné seznání jmění. V obou těchto případech jest nutno postupovati různým způsobem, což jest na první pohled jasno již z povahy obou těchto různorodých institucí nesporného řízení.

I. Při soupisu jmění.

K jasnému zodpovědění položených otázek musíme si především jasně uvědomiti definici soupisu jmění. Definoval bych soupis jmění jako nesporné řízení sloužící ke zjištění rozsahu a hodnoty pozůstalostního jmění osobou zákonem k tomu povolanou a to z úřední moci, při čemž popud k zavedení soupisu jmění může přijíti jak z moci úřední tak od osoby třetí. V této definici jsou zahrnuty všechny druhy soupisů jmění, které se liší od místopřísežného seznání jmění hlavně tím, že se zjišťování samo provádí z moci úřední. V definici kladu tedy důraz na slova »z moci úřední« pokud se týkají přímo zjišťování pozůstalostního jmění samého, kdežto popud k zahájení takového zjišťování může dáti jak osoba třetí tak také za určitých okolností nesporný soudce sám.

Popud k zavedení soupisu jmění vychází z moci úřední v případech enumerativně vypočtených v § 92 n. p., kdežto od osob jiných v případech §§ 802, 804, 812 o. z.

Jakmile soudce nebo notář jako soudní komisař postupuje z moci úřední, jedná se vždy o hájení zájmů osob požívajících zákonné ochrany, jako na př. nezletilců a vždy také o hájení zájmů státních. Z tohoto vyššího hlediska jest třeba řešiti otázku, jak má soudní komisař nebo soudce postupovati při nesouhlasu návrhů ohledně zařazení určitých položek do pozůstalostního jmění. Poněvadž zákon neustanovuje v tomto případě žádných konkretních směrnic, jest třeba uchýliti se při interpretaci zákona v tomto směru k analogii ve smyslu § 7 o. z.

Z definice soupisu jmění, jak jsem ji nahoře uvedl a vyložil, nebude nyní těžko odpověděti správně na námi položenou otázku, jak má projednávající soudní komisař nebo soudce postupovati a rozhodnouti při rozporu návrhů zúčastněných stran ohledně zařazení neb vyloučení určitých položek do poz. aktiv neb pasiv. Projednávající musí si uvědomiti, proč v konkretním případě sepisuje soupis jmění a musí hájiti zájmy těch, na jejichž ochranu k soupisu jmění vůbec došlo a mimo to také zájmů státu jako poplatkového erára. Při tom nesmí ovšem jíti tak daleko, aby neoprávněně poškozoval ostatní zúčastněné strany, nýbrž musí jako soudce při rozhodování určitého sporu aplikovati nestranně a objektivně platné právní normy a dle toho rozhodnouti. Těmito zásadami jest třeba se říditi jak při zařazení určitých položek do aktiv, tak také při zařazení do pasiv pozůstalostního jmění a rovněž tak při odhadu hodnoty jednotlivých položek.

Sporný návrh na zařazení neb vyloučení určité položky jest nutno rozhodnouti při projednání pozůstalosti. Rozhodne-li soudní komisař, stává se jeho rozhodnutí formálně platným teprve schválením soudem, neboť notáři jako soudnímu komisaři není povoleno, aby meritorně rozhodoval. Poukazuji v tom směru na výnos m. spr. z 22. pros. 1923, č. 58.865/23. — Schválení rozhodnutí soudního komisaře děje se obyčejně až v konečném usnesení, může se však při důležitých rozhodnutích státi i usnesením zvláštním. V konceptu konečného usnesení nemusí býti výslovně zjištěno, že bylo o určitém předmětu rozhodnuto, aby byl zařazen do pozůstalostního jmění, stačí, když se v jednoduchých případech schválí soupis jmění a jeho konečný výsledek, neboť souhlasí-li konečná číslice schváleného soupisu jmění s číslicí zjištěnou soudním komisařem, byla tím mlčky schválena soudem také různá rozhodnutí soudního komisaře ohledně zařazení určitých položek do pozůstalostního jmění, jinak by konečné číslice byly různé. V konečném usnesení mohou, ale nemusí, býti výslovně určité osoby poukázány na pořad práva s jejich nárokem na zařazení neb vyloučení určitých položek ze soupisu jmění. Takové rozhodnutí o zařazení určitých položek do pozůstalostního jmění není ovšem praejudicielní pro případný spor. Že jest nesporný soudce oprávněn v řízení nesporném takové předurčující otázky samostatně rozhodnouti, jest nyní jasně řečeno v § 25 zák. č. 100 Sb. z. a nař. Není důvodu nutiti nesporného soudce, aby, jde-li o otázky skutkové, odkázal strany na pořad práva. Řízení nesporné, jež jest ovládáno zásadou vyšetřovací, poskytuje dosti záruky, aby objektivní pravda byla zjištěna a to tím spíše, když soudce může vyslechnouti svědky i znalce

§ 1425 obč. z., ověřování podpisů, vidimace, protestace směnek neb jiných kupeckých papírů, notářská osvědčení vytčená v § 76 not. ř. (s výjimkou úkonu v § 76 f) uvedeném);

2. dále t. zv. solemnisace, t. j. spolupůsobení úředních orgánů při určitých právních úkonech a jednáních, směřujících k zakládání, změně neb zrušení právních poměrů v oboru rodinného neb majetkového práva. Sem patří hlavně: součinnost soudu při osvojení, při smlouvě o chovanectví, při dobrovolném rozvodu a přeměně rozvodu v rozluku manželství, součinnost notáře při uzavírání smluv ve formě notářského spisu, součinnost notáře neb soudu při veřejném testamentu, při dobrovolné dražbě nemovitostí a někdy i svršků, činnost notáře při t. zv. civilním protestu (intimaci dle § 83 not. řádu), a j.; posléze

3. uvádění určitých právních poměrů neb skutečností právně významných v patrnost úředním zanášením do veřejně přístupných knih pozemkových a rejstříků práva obchodního (t. zv. insinuace obecného práva).

II. Druhou skupinu tvoří pak úkony, jichž účelem je zvláště chrániti buď určité osoby nebo majetkové podstaty, které podle zákona zvláštní zvýšené ochrany požívají. Účel tento sledují všeliké úkony a péče vykonávaná ve věcech poručenských, opatrovnických, substitučních. Bližší rozvádění by nebylo účelné, poněvadž jde o věci všeobecně známé.

Tyto obě shora uvedené hlavní skupiny (sub I. a II.) tvoří vlastní předměty nesporného řízení, neboť vyplývají logicky a obsahově ze samé povahy tohoto řízení.

III. Do další (třetí) skupiny by pak bylo zařaditi ony úkony, které sice vlastní povaze řízení nesporného odporují, avšak z určitých důvodů vhodnosti výslovným ustanovením zákonodárcovým se do nesporného řízení přikazují (přesněji vyjádřeno: aby došly vyřízení podle zásad a ve formách řízení nesporného). Sem tedy patří vyřizování určitých sporů, o čemž bylo již shora podrobněji pojednáno, dále vyřizování určitých úkonů neb sporných otázek souvisejících s prováděním pozemkové reformy. Sem by bylo pak zařaditi všechny ony případné další úkony, jež by zákon svěřil k vyřízení nesporné cestě a které by obsahově nebylo možno podřaditi pod ony prvé dvě skupiny.

Toto rozdělení předmětů řízení nesporného v teorii, jak jsem již uvedl, převládá. Jeho přidržuje se na př. Ott, Hora, ze starší literatury již i Oesterley.

Poněkud jiné rozdělení uvádí Sander ve svém zpředu již citovaném systému (str. 32 násl.). Sander vychází z úvahy, že ono nebezpečí před příští poruchou práva jest dvojí povahy: buď jest nebezpečí to teprve někdy v budoucnosti eventuelně možné, dosud není jaksi v dohledu, anebo jest nebezpečí to již v dohledu a právě již nastává. Vzhledem k tomu rozlišuje pak mezi úředními úkony, které jednotlivé orgány tohoto řízení vykonávají, úkony, které slouží:

A) k ochraně (zajištění) před možnou eventuelní poruchou práva; nazývá je povšechně úkony osvědčovacími (Beurkundungshandlungen) a zařazuje mezi ně

1. všeliká soudní neb notářská vysvědčení, vydávaná k osvědčení určité právně relevantní skutečnosti;

2. vedení knih pozemkových neb rejstříků obchodního práva;

B) k ochraně před nastávajícím již nebezpečím poruchy právní, jež jest v daném případě dáno vzhledem

1. k vlastnosti osob neb majetkových podstat, požívajících zvláštní zákonné ochrany,

2. nebo vzhledem k tomu, že se někdo domáhá zrušení určitého právního poměru,

3. nebo konečně vzhledem ke konkurenci nároků více osob na týž majetkový objekt.

Do těchto skupin pak patří

ad 1.: péče poskytovaná ve věcech poručenských, opatrovnických, substitučních (ať již běží o poručnictví neb opatrovnictví personální neb reální, generální neb speciální);

ad 2.: spolučinnost úřední při dobrovolném rozvodu, zbavení svéprávnosti, prohlášení za mrtva, expropriaci, umoření listin (účelem jest bdíti nad tím, aby ono zrušení právního poměru nedálo se na úkor postihovaných);

ad 3.: spolučinnost úřední, při úpravě hranic, při projednání pozůstalostí, při konkursním řízení (konkursní řízení se ovšem převážně považuje za zvláštní řízení a nezařazuje se vůbec do řízení nesporného, ačkoli nese jisté příbuzné znaky). I zde sleduje ona úřední spolučinnost ten účel, aby některým účastníkům nedostalo se na úkor druhých nějakých výhod nebo aby se předešlo sporům.

ZE DNE

Oprava. Do článku Dra Čulíka v předešlém čísle Č. Pr. uveřejněném vloudily se tiskové chyby, a sice ihned v nadpise článku uvedeno na místě: »Návrh nového občanského zákoníka a notářstvo«, slovo »občanstvo«, dále na str. 29 v 8. řádce shora pod lit. k) uvedeno »odstupní smlouvy o zřeknutí se dědictví«, kdežto mělo býti uvedeno »smlouvy o zřeknutí se dědictví«.

Valná schůze sboru notářského obvodu pražského konala se dne 29. května t. r. za účasti 40 notářů. Předseda věnoval především posmrtnou vzpomínku zemřelým kolegům v minulém roce: Dru Bohumilu Luskovi v Kolíně a Janu Hoffmannovi, emer. notáři v Trutnově.

Za zapisovatele zvolen podle stávajícího obyčeje posledně jmenovaný notář Dr. Jan Smetánka.

V presidiální zprávě podal předsedající president komorní Dr. Jaroslav Čulík podrobný referát o dnešních poměrech stavu notářského, jež označil velmi vážnými a uvedl důvody na vážnost poměrů těch ukazující. Poukázal na nutnost stavovské práce, zvláště mladších kolegů, a odsoudil stále vzmáhající se nechutenství k stavovské i vědecké práci členů našeho stavu. Opětně zdůrazňoval, že jedině ve svépomoci a ve vážné práci a v absolutní seriosnosti u vedení svěřeného nám úřadu možno nadíti se zlepšení poměrů, ztěžovaných zvláště poslední dobou různými zákroky osob a korporací důležitost stavu notářského nechápajících. Velikou důležitost kladl též ve spolupráci se stavovskými korporacemi jiných států, jmenovitě rakouského, italského a francouzského, z nichž se dvěma z posléze uvedených navázal styky k docílení vzájemné vykonatelnosti notářských spisů. Vybízel jmenovitě k hojnému obeslání příštího kongresu, projektovanému pro rok 1933 v Bratislavi a nabádal k spolupráci a k zúčastnění se vědecké práce, zvláště na thema shora uvedené. Poukázal na světlý příklad vědeckých prací kolegů kandidátů: Dra Chloupka a Dra Žofky, vybízel jmenovitě mladší kolegy, zvláště ze stavu kandidátů notářství, aby zářivých příkladů těch následovali.

V příčině dosud neuzákoněné osnovy nového notářského řádu, byl nucen pan předsedající opětovati stesky na kolegy německé národnosti, kteří bezdůvodným svým odporem proti jazykovému zákonu uzákonění osnovy té zdržují.

Po přečtení obšírné a velmi důkladně zpracované zprávy výroční pí. sekretářkou Vojtíkovou a po krátké debatě, zavedené Drem Řezáčem, i po schválení výroční zprávy, podal pokladník pan notář Krajíček velmi důkladně zpracovanou